

Přehled podpory fosilních paliv: Česká republika

Přehled podpory fosilních paliv vypracovaný OECD zjišťuje, dokumentuje a odhaduje výši přímé podpory ze státního rozpočtu a výši daňových výdajů na podporu výroby a spotřeby fosilních paliv v jednotlivých zemích OECD a v šesti dalších velkých partnerských ekonomikách (Brazílie, Čínská lidová republika, Indie, Indonésie, Ruská federace a Jihoafrická republika).

Zdroje energie a struktura trhu

Česká republika vykazuje třetí nejvyšší čistý vývoz elektřiny z členských států Evropské unie, hned po Francii a Německu. Většina tohoto vývozu proudí do Rakouska, Německa a na Slovensko. V roce 2013 se elektřina vyráběla především z uhlí těženého na území ČR (51 %) a z jádra (36 %). Jako doplňkový zdroj energie se pro jednotky na více druhů paliva a pro jednotky fungující pouze v energetické špičce využívalo také menší množství zemního plynu (2 %). Zhruba třetina elektřiny vyráběné z uhlí vzniká v elektrárnách pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla.

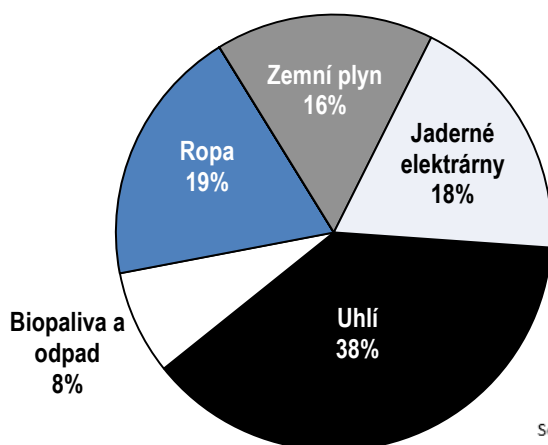
Fosilní paliva měla ve struktuře české energetiky vždy významné postavení a dodnes představují zásadní zdroj celkových dodávek energie i domácí energetické produkce. Toto ekonomické využívání fosilních paliv vyplývá z výskytu rozsáhlých ložisek uhlí na území ČR. V současné době zde stále funguje devět uhelných dolů: čtyři černouhelné doly provozované společností Ostravsko-karvinské doly (OKD) a pět hnědouhelných dolů. Česká republika je zároveň silně závislá na dovozu ropy a zemního plynu, neboť její vlastní zdroje těchto surovin jsou zanedbatelné. Většina dováženého zemního plynu pochází z Ruska (99 %) na základě dlouhodobých smluv uzavřených se společností Gazprom (platných do roku 2035), nicméně v nadcházejících letech se předpokládá zvýšení dovozu z Norska (současně 1 %). Stejně tak téměř veškerá ropa se do České republiky dováží z Ruska (více než dvě třetiny) a z Ázerbájdžánu (asi čtvrtina), domácí produkce na jihu Moravy je pouze okrajová.

Podíl obnovitelných zdrojů energie v České republice vzrostl z pouhých 2 % v roce 2000 na přibližně 9 % v roce 2013. Přestože energie z obnovitelných zdrojů je propagována jako cesta ke zvýšení energetické bezpečnosti a snížení emisí skleníkových plynů, zmiňuje se aktualizovaná verze strategické Státní energetické koncepce z roku 2013 také o možnosti zvýšení podílu jaderné energetiky v národním energetickém mixu.

Ceny energií a zdanění

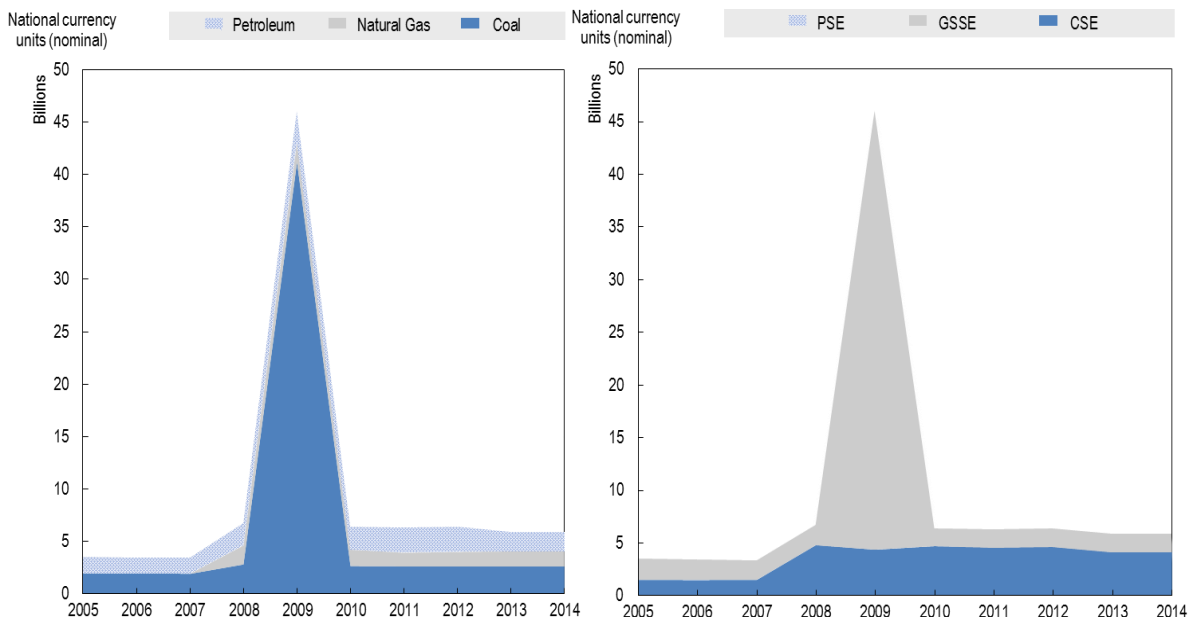
Regulaci energetiky v České republice provádí Energetický regulační úřad (ERÚ) a na dodržování předpisů dohlíží Státní energetická inspekce. Ceny uhlí a zemního plynu pro koncovou spotřebu jsou svobodně určovány trhem. Některé ceny zemního plynu a elektřiny jsou však regulovány, zejména ceny za přenos a distribuci. Existují určité výjimky z energetické daně nebo spotřební daně v závislosti na druhu paliva, na způsobu využití nebo na zdroji výroby elektřiny. Od roku 2011 dodržuje Česká republika rozhodnutí Rady č. 2010/787/EU, které povoluje státní podporu pouze v případě uzavření dolu, úhrady nákladů na léčbu horníků s poškozeným zdravím nebo odstraňování ekologických škod způsobených důlní činností v minulosti.

Celkový objem dodávek primární energie v 2014

Source: IEA

Celkový objem podpory fosilních paliv v České republice podle typu paliva (vlevo) a ukazatele podpory (vpravo)

Pozn.: CSE=Consumer Support Estimate (odhad podpory pro spotřebitele); PSE=Producer Support Estimate (odhad podpory pro výrobce); GSSE=General Services Support Estimate (odhad podpory obecných služeb).

Aktuální vývoj a trendy v oblasti podpory

Těžební společnosti nesou v České republice odpovědnost za odstraňování škod způsobených těžební činností teprve od roku 1994. K pokrytí nákladů na odstranění škod vzniklých v době před rokem 1994 vyčlenila vláda v roce 2009 částku 37 miliard Kč (cca 1,5 miliard eur), z níž mají být financovány projekty ekologické obnovy v místech uzavřených dolů po celé zemi. Tento jednorázový příspěvek byl hlavním důvodem rekordní výše podpory obecných služeb u uhelných dolů v roce 2009 (viz graf výše).

Z nafty používané v zemědělství se v České republice donedávna v souladu se směrnicí Rady č. 2003/96/ES vracela část spotřební daně (ve většině let ve výši 60 %). Tato praxe se změnila na začátku roku 2014, kdy se vláda rozhodla tento postup zrušit. V dalším průběhu roku však vláda své rozhodnutí změnila a s účinností od září 2014 toto opatření znovu zavedla.

Příklady opatření

Vracení spotřební daně z nafty používané v zemědělství (tzv. „zelená nafta“)
(2000-)

Toto opatření přišlo v roce 2013 přibližně na 1,3 miliard Kč (50 milionů eur). V lednu 2014 bylo zrušeno, ale v září téhož roku bylo znovu schváleno.

Odstraňování starých ekologických škod
(2009)

V roce 2009 vyčlenilo Ministerstvo financí prostředky na odstraňování starých ekologických škod souvisejících s těžební činností, které vznikly před privatizací českých dolů. Toto jednorázové opatření si v roce 2009 vyžádalo 2,6 miliard Kč (104 milionů eur).